

Lėbautojai (pagal Janą Steeną). 1997. Lilija Puipienė ir Saulius Kruopis.
Iš fotografijų ciklo „Inscenuoti paveikslai“. Fotografas Gintautas Trimakas

Agnė NARUŠYTĖ

UŽSTRIGUSI NUOSTABA, ARBA KAIP NEBŪTI PAVEIKSLU

Gegužės 13–25 dienomis Palangoje, Antano Mončio namuose-muziejuje, veikė paroda „Inscenizuoti paveikslai“. Tai menininko Audriaus PUIPOS (1960–1997) to paties pavadinimo darbų ciklas, kadaise sukurtas bendradarbiaujant su fotomenininku Gintautu TRIMAKU. Parodoje, be matytų ir dar nerodytų „Inscenizuotų paveikslų“ fotografijų, buvo eksponuojama ir dokumentinė vaizdo medžiaga iš inscenizacijų kūrimo, kurią iš savo archyvo paskolino vienas šių akcijų dalyvių – menininkas Vytenis Jankūnas. Parodą pristatė dailėtyrininkė Agnė NARUŠYTĖ.

Nebūčiau užkluptoji meilužė. Nebūčiau ir gailestingoji romietė. Ir ypač nebūčiau nuogalė, besigrožinti ką tik nužudytu Maratu. Prieš giljotiną ji paprašys nutapyti jos portretą. Po mirties jos begalviame kūne ieškos įrodymų, kad ne ji sumanė žmogžudystę, bet nieko nepeš, nes ji – *virgo intacta*. Kai teroras baigsis, ją pavadins „žmogžudystės angelu“. O kol kas nuo jos peilio dar tebevaras kraujas. Maratas ką tik perskaitė jos raštelį: *1793 m. liepos 13 d. Marie Anne Charlotte Corday – piliečiui. Kadangi esu labai nelaiminga, turiu teisę tikėtis jūsų pagalbos*. Nesu tokia drąsi, kad atiduočiau savo kūną šiai fotografijos inspekcijai, bet mielai apsilvilkčiau pievoje glamžomos prancūzės žydrąją suknią, girtos olandės kasdienį drabužį ar išpažinties atėjusios lietuvaivės tautinį kostiumą. Šie vaidmenys – kaip tik man, jei tik priimtumėt į kompaniją. Pagyventi praeities paveiksluose norėčiau, nes dabantis – nykiaai nuspėjama. O tie paveikslai... na, jie – netikri. Ten galima padūkti.

Jie išmokti per dailės istorijos paskaitas. Nukopijuoti iš nespaltvotos knygos ant skaidrios plėvelės. Dėstytojas deda

STUCK WONDER, OR HOW NOT TO BE A PAINTING

The exhibition 'Staged Paintings' was held in the Antanas Mončys House-Museum in Palanga from 13 to 25 May. It included a collection of works by Audrius PUIPA (1960–1997), under the same name, made in collaboration with the photographer Gintautas TRIMAKAS. As well as some seen and not previously seen 'staged painting' photographs, a documentary about the production process, the personal property of the artist Vytenis Jankūnas, one of the members of the movement, was also shown. The art researcher Agnė NARUŠYTĖ writes about the exhibition.

jas vieną po kitos ant plieskiančio diapropjektoriaus ekrano, monotoniškai vardydamas: *Rubensas, Boucher, Ribera, Rembrandtas, Davidas, Steenas...* Ant sienos – pilkos šviesos piešiniai. Nebegaliojantys mitai, nebepamokančios istorijos. Perdėtos aistros, už kurių demonstravimą dabar būtum išjuoktas: eik tu, sentimentalus romantike, mus dabar „veža“ tik ironija ir Charmsas. „Ten būti čia“ yra vienintelis tikėjimas, „Senė“ su balerinos „pačka“ – mūsų laikų herojė. Putlios, šilkuose skendinčios baroko moterys būtų svetimos nuširusioms Vilniaus gatvėms, jas čia visi atpažintų nebent kaip valkatą Rožytę, kuriai dukart per dieną privaloma „nupirkti bandelę“. Sūnūs palaidūnai, kas vakarą grįžę namo, gauna tik televizijos palaiminimą.

Nepriklausomybė – dar naujovė. Prievartos tvarka suiro, reketas valdo, sproginėja automobiliai. Staigiai kylančios kainos, skurdas ir absoliuti laisvė. Galima daryti ką nori. Gipsinį vergą išstumia į akademijos koridorių, kad Michelangelo genijui vergavę studentai kaskart praedami jam spirtų į kelį. Bet šaltos auditorijos prietemoje dėstytojas ir toliau traukia

Romietės gailestingumas (pagal Peterį Paulį Rubensą). 1994. Monika Bičiūnaitė ir Audrius Puipa. Iš fotografijų ciklo „Inscenizuoti paveikslai“. Fotografas Gintautas Trimakas

„Užtiktas meilužis“. Gintauto Trimako nuotrauka Lino Jablonskio, Giedriaus Jonaičio, Šarūno Leonavičiaus, Audriaus Puipos parodos kvietimui-plakatui. 1991. Pozuoja keturi parodos autoriai

Marato mirtis (pagal Jacques-Louis Davidą). 1996. Audrius Puipa.
Iš fotografijų ciklo „Inscenizuoti paveiksłai“.
Fotografas Gintautas Trimakas

nepalvotas skaidres iš savo kartotekos: *Boucher, Ribera, Rembrandtas, Davidas, Steenas...* Numirt galima iš nuobodu-lio. Kol nepamatai, kokie juokingi tie jų gestai. Bent jau mūsų postmodernybei, kuri jausmus gali tik cituoti.

Audrius Puipa sugalvoja šiuolaikiškesnį būdą mokytis iš senųjų meistrų. Nebereiks atkartoti kiekvieno potėpio, išvedžioti linijų, tonais išgauti drabužio klostės išgaubtumą. Akis seka, teptukas lėtai braukia per drobę, dėmesys sukongcentruotas į seno tėvo plaštakas, prigulusias ant sūnaus palaidūno nugaros: nirvana. Inscenizuodamas tapybos paveikslą kopijuoji ką kita – jo konstravimą iš savo kasdienybės. Čia daug laktymo ir skambučių ieškant „to laikotarpio“ rakandų, senovės Romos kalėjimą primenančio tvarto, skolinantis „karaliaus“ mantiją. Tenka atgaminti Vakarų Europos praeities materiją naudojantis dar pusiau sovietine dabartimi ir įsijausti į paveikslo siužetą visa savo esybe. Tada dar iš akademinio „pastatymo“ nušvilpi kaukolę.

Juokdamiesi jie susirenka į sceną – inteligento svetainę, skliautuotą Vilniaus rūšį, tikrą klausyklą. Persirengia ar nusi-rengia. Fotografas pasiruošęs. Moterys – pačios dailininkės, dailininkų žmonos. Nuogos pozuotojos tarp apsirengusių vyrų joms yra kasdienybė, bet pačioms „ten būti čia“ yra nervus kutenanti transgresija. Erotika dar neseniai gyveno tik senuose paveiksluose, todėl čia jos – vos krašteliu, dažniausiai – tik nuogų pėdų užuomina. Ant terakotinių plytelių mėtosi nuspirta klumpė, nuspėjamas vonioje mirkstančio Marato basumas. Nekaltos ir atviros Europos kelius mynusio palaidūno pėdos švyti tarp klosčių, rūščių veidų ir tirštų šešėlių. Į kalnynų akmenį pirštais įsikibusi šv. Jeronimo pėda – vienintelis likęs kontaktas su žeme, kai jo liesas kūnas jau kyła paskutiniojo teismo skrydžiui. Sukryžiuotos krūtį čiulpiančio senio kojos – užuomina į incestą, užmaskuotą po gailingumo idėja. Marie Anne pėdos tampa pjeđestalu užrašui ant neobliuotų lentų dėžės: *A Marat / David*. Miręs Maratas – tai jos kūrinys, virtuvinis peilis – jos teptukas.

Nepadorūs žaidimai aukštosios kultūros guolyje – per paveikslus vyrai keičiasi žmonomis, o žmonos – vyrais. Fotografija ištvirkauja su praeities klastotėmis ir skelbia neįmanomą šūkį: *Смерть Робеспьеру!* O fotografijos momentų sekoje užstringa nustebusi višta, kurios net nebuvo originale.

Agnė NARUŠYTĖ

Gundymas. 1994. Viktoras Kormilcevas, Saulius Paukštys, Sandra Straukaitė. Iš fotografijų ciklo „Inscenizuoti paveiksłai“.
Fotografas Gintautas Trimakas

Užklupti meilužiai (pagal François Boucher). 1992. Audrius Puipa, Lilija Puipienė ir Vytenis Jankūnas.
Iš fotografijų ciklo „Inscenuoti paveikslai“. Fotografas Gintautas Trimakas